

Yhdistetyt asiat C-4/02 ja C-5/02

Hilde Schönheit
vastaan
Stadt Frankfurt am Main

ja

Silvia Becker
vastaan
Land Hessen

(Verwaltungsgericht Frankfurt am Mainin esittämät ennakkoratkaisupyynnöt)

Sosiaalipolitiikka — Miespuoliset ja naispuoliset työntekijät —
Samapalkkaisuus — EY:n perustamissopimuksen 119 artiklan (EY:n
perustamissopimuksen 117—120 artikla on korvattu EY 136—EY 143 artiklalla)
ja EY 141 artiklan 1 ja 2 kohdan sekä direktiivin 86/378/ETY tai direktiivin
79/7/ETY sovellettavuus — Palkan käsite — Virkamiesten eläkejärjestelmä —
Osa-aikaisesti työskennelleiden virkamiesten eläkkeen laskeminen —
Kokoaikaisesti työskennelleiden työntekijöiden kohteluun verrattuna erilainen
kohtelu — Sukupuoleen perustuva välillinen syrjintä — Edellytykset, joiden
täyttyessä erilaista kohtelua voidaan perustella objektiivisilla syillä, joihin ei liity
mitään sukupuoleen perustuvaa syrjintää — EY:n perustamissopimuksen
119 artiklasta tehty pöytäkirja (josta on tullut EY 141 artiklasta tehty
pöytäkirja) — Ajalliset vaikutukset

Julkisasiamies L. A. Geelhoedin ratkaisuehdotus 22.5.2003 I-12579

Yhteisöjen tuomioistuimen tuomio (viides jaosto) 23.10.2003 I-12607

Tuomion tiivistelmä

1. Sosiaalipolitiikka — Miespuoliset ja naispuoliset työntekijät — Samapalkkaisuus — Palkka — Palkan käsite — Virkamiesten eläkejärjestelmä, jossa eläkkeet myönnetään virkamiehille palvelussuhteen perusteella — Soveltamisalaan kuuluminen — Lainsäädäntö, joka voi johtaa siihen, että sellaisten virkamiesten, jotka ovat ainakin osan palveluksessaoloajastaan työskennelleet osa-aikaisesti, eläkkeen määrä pienenee — Eläkkeen pienennys, joka koskee lähinnä naispuolisia työntekijöitä — Eläkkeen pienentäminen ei ole sallittua, ellei se ole objektiivisista syistä perusteltua (EY:n perustamissopimuksen 119 artikla (EY:n perustamissopimuksen 117—120 artikla on korvattu EY 136—EY 143 artiklalla); EY 141 artiklan 1 ja 2 kohta)
2. Sosiaalipolitiikka — Miespuoliset ja naispuoliset työntekijät — Samapalkkaisuus — Kansallinen lainsäädäntö, joka lähinnä koskee naispuolisia työntekijöitä, ei ole sallittua, ellei se ole objektiivisista syistä perusteltua — Asian arvioimisen kuuluminen kansalliselle tuomioistuimelle — Arviointiperusteet — Talousarvioon liittyvät syyt — Talousarvioon liittyvät syyt eivät voi olla arviointiperusteina — Objektiiviset perustelut — Lainsäädäntö, jonka johdosta työntekijän eläkkeen määrää pienennetään enemmän kuin hänen osa-aikaisesti työskentelemissä ajanjaksojen ja koko-aikaisen työajan välisen suhteen mukaisesti — Objektiivisten perusteluiden puuttuminen (EY:n perustamissopimuksen 119 artikla (EY:n perustamissopimuksen 117—120 artikla on korvattu EY 136—EY 143 artiklalla); EY 141 artiklan 1 ja 2 kohta)
3. Sosiaalipolitiikka — Miespuoliset ja naispuoliset työntekijät — Samapalkkaisuus — Perustamissopimuksen 119 artikla (EY:n perustamissopimuksen 117—120 artikla on korvattu EY 136—EY 143 artiklalla) ja EY 141 artiklan 1 ja 2 kohta — Soveltaminen ammatillisesta sosiaaliturvajärjestelmästä myönnettäviin etuuksiin — Etuudet, jotka myönnetään päivämäärää 17.5.1990 edeltäneiden työskentelykausien perusteella — Soveltamisalan ulkopuolelle jättäminen perustamissopimuksen 119 artiklaa koskevalla pöytäkirjalla N:o 2 (josta on tullut EY 141 artiklasta tehty pöytäkirja) — Poikkeus (EY:n perustamissopimuksen 119 artikla (EY:n perustamissopimuksen 117—120 artikla on korvattu EY 136—EY 143 artiklalla); perustamissopimuksen 119 artiklaa koskeva pöytäkirja N:o 2 (josta on tullut EY 141 artiklasta tehty pöytäkirja))

1. Gesetz über die Versorgung der Beamten und Richter in Bund und Ländern nimisellä 24.8.1976 annetulla lailla (valtion ja liittovaltioiden virkamiesten ja tuomareiden eläkkeistä annettu saksalainen laki), sellaisena kuin se on julkaistuna 16.3.1999, käyttöön otetun järjestelmän kaltaisesta järjestelmästä, jolla otetaan käyttöön sellaisten virkamiesten eläkkeen leikkaus, jotka ovat olleet palkattomalla virkavapaalla tai joiden työaikaa on lyhennetty perhepoliittisista syistä ja erityislomista annetun asetuksen perusteella, maksettu eläke kuuluu perustamissopimuksen 119 artiklan (perustamissopimuksen 117—120 artikla on korvattu EY 136—EY 143 artiklalla) ja EY 141 artiklan 1 ja 2 kohdan soveltamisalaan.

Koska tällainen eläke koskee ainoastaan erityistä työntekijäryhmää ja koska se myönnetään suoraan palveluksessaoloajan perusteella ja koska sen suuruus lasketaan virkamiehen viimeisen palkan perusteella, eläke täyttää palvelussuhdetta koskevat kolme arviointiperustetta, joilla on ratkaiseva merkitys arvioitaessa, kuuluuko eläke perustamissopimuksen 119 artiklan ja 1.5.1999 alkaen EY 141 artiklan 1 ja 2 kohdan soveltamisalaan.

Näiden määräysten kanssa on ristiriidassa edellä mainitun lain 85 §:n ja 14 §:n vanhan version, kun niitä luetaan yhdessä, kaltainen lainsäädäntö,

joka voi johtaa sellaisten virkamiesten eläkkeen määrän pienenemiseen, jotka ainakin osan palvelusajastaan ovat työskennelleet osa-aikaisesti, kun tähän virkamiesten ryhmään kuuluu huomattavasti enemmän naisia kuin miehiä, ellei tätä lainsäädäntöä voida perustella objektiivisilla syillä, joihin ei liity mitään sukupuoleen perustuvaa syrjintää.

(ks. 58, 63 ja 74 kohta sekä tuomiolauselman 1 kohta)

2. Juuri kansallisen tuomioistuimen, jonka yksinomaiseen toimivaltaan tosiseikkojen arviointi ja kansallisen lainsäädännön tulkinta kuuluu, on päätettävä, onko lain säännös, jota sovelletaan työntekijän sukupuoleen katsomatta mutta joka tosiasiallisesti koskee huomattavasti suurempaa prosenttiosuutta naisista kuin miehistä, perusteltu objektiivisista syistä, joihin ei liity mitään sukupuoleen perustuvaa syrjintää, ja missä määrin se on perusteltu.

Julkisten menojen rajoittamista koskevalla tavoitteella ei voida perustella sukupuoleen perustuvaa erilaista kohtelua.

Miesten ja naisten erilainen kohtelu voi kuitenkin tietyissä tilanteissa olla

perusteltua muista syistä kuin niistä syistä, joihin on vedottu hyväksyttäessä toimi, jolla tämä erilainen kohtelu on otettu käyttöön.

Kansallista lainsäädäntöä, joka johtaa siihen, että työntekijän eläkkeen määrä pienenee enemmän kuin hänen osa-aikaisesti ja kokoaikaisesti työskentelemiensä ajanjaksojen välisessä suhteessa, ei voida pitää objektiivisesti perusteltuna, kun sen perusteluksi esitetään se seikka, että eläke on tässä tapauksessa vastike pienemmästä työpanoksesta, tai se seikka, että kyseisellä lainsäädännöllä on tarkoitus estää se, että osa-aikaisesti työskennelleet virkamiehet pääsevät edullisempaan asemaan kuin kokoaikaisesti työskennelleet virkamiehet.

(ks. 97 kohta ja
tuomiolauselman 2 kohta)

3. Euroopan yhteisöjen perustamissopimuksen 119 artiklasta tehtyä pöytäkirjaa N:o 2 (josta on tullut EY 141 artiklasta tehty pöytäkirja) on tulkittava siten, että se estää perustamissopimuksen 119 artiklan (perustamissopimuksen 117—120 artikla on korvattu EY 136—EY 143 artiklalla) ja 1.5.1999 alkaen EY 141 artiklan 1 ja 2 kohdan soveltamisen ammatillisessa sosiaaliturvajärjestelmässä säädettyihin etuuksiin, jotka myönnetään päivämäärää 17.5.1990 edeltäneiden työskentelykausien perusteella, paitsi kun kyse on työntekijöistä tai heidän jälkeensä etuuteen oikeutetuista, jotka ennen mainittua päivämäärää ovat panneet vireille oikeudenkäynnin tai esittäneet vastaavan vaatimuksen sovellettavan kansallisen lainsäädännön mukaisesti.

(ks. 104 kohta ja
tuomiolauselman 3 kohta)